

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

O zatiranju škodljivih mrčesov.

(Konec.)

Druge take umetne dupline ali ptičje valilnice so pa tružice za škorce, kakoršnih se po mnogih krajih, posebno po gorenjem Avstrijskem prav veliko vidi. Te tružice imajo 4 do 6 sten in tla, visoke so 1 do 1½ čevlja, okoli 6 palcev široke ter imajo od zgoraj strešico, da dež ne vhaaja v tružico. Kaki dve tretjini na visoko ali pa še više izreže se lukinja, kjer ptice noter in ven letajo, pred lukinjo pa se zabije paličica ali klinček, da se ptica lahko vsede.

Take tružice ali valilnice, kakoršne rabijo škorcem, napraviti je lahko tudi drugim pticam, le primerne morajo biti njih življenju, zato pa so v visokosti in še posebno v širjavi notranjega prostora in v velikosti vhodne lukinje zelo različne od valilnih tružic za škorce. Take tružice se vidijo marsikje naslikane.

Slavni dr. Gloger bil je prvi, ki je take valilnice in tružice, po katerih ptiči prenočujejo in jajca valijo, bistveno zboljšal. On je namreč v take tružice od znotraj, in sicer takoj pod vhodno lukinjo, postavil še eno deščico, v katero je proti zadnji strani vrezana okrogla lukinja, ki je velika kakor vhodna lukinja, in skozi katero ptiči v tružico dohajajo. Ta deščica deli tružico v dva predela, v gornjega in spodnjega, a skozi vrezano okroglo lukinjo hodi ptica v spodnji predel. Zato se pa v spodnjem predelu, kjer ima ptica svoje gnjezdo, gorkota dalje časa vzdržuje, pa tudi roparske živali, kakeršne so na pr.: kuna, mačka, dihur in veverica, ne morejo do ptičjega gnjezda.

Vse take tružice morajo biti od zunaj temne. Zategadelj naj se zbijejo že iz takih desak ali se pa naj s primerno barvo pobarvajo. Tudi je dobro, ako se z drevesno skorjo objejejo. Posamezni deli takih tružic se morajo čvrsto zlepiti in z drobnimi žeblički skupaj zbiti.

PODLISTEK.

Domači vrt.

Spisala N. N.

Kedar se bližajo gorki pomladanski dnevi, postaja izba pretesna. Vun vabi človeka solnce. Domači vrt je prvi prostorček, kamor gre oče s sinkom, gotovo pa mati s svojo hčerko. Na domačem vrtecu bivamo vsi radi, a marsikdo ne zna, kako bi ga vredil, kako obdeloval, da bi mu veliko koristil in bil ob enem v prijetno zabavo. Zato hočem tu spregovoriti nekoliko o koritsni in lepi vredbi domačega vrta.

Hišo si postavimo navadno kraj ceste. Za hišo imamo dvorišče in gospodarsko poslopje — za dvoriščem pa navadno vrt. Mislimo si vrt v podobi pravokotnika, ki bi bil kacij 40—50 metrov dolg in kacij 30 metrov širok. Njegova velikost bi torej bila kacij 15 arov, pri priliki ena četr oralna stare mere. Kako se tak vrt vredil, bi torej govorili:

Prva skrb pri domačem vrtu je za vodo, kajti brez nje si vrta ne moremo misliti. Naj-

boljša voda bi bila v bližnjem potoku ali ribnjaku. Ali navadno jo moramo iz vodnjaka zajemati. Vodnjak naj bi stal kraj vrta. Voda iz njega naj se rabi takoj za polivanje. Natoči naj se prej v kakošen čeber (kad) ali v kako obzidano jamo, kjer naj stoji najmanj 12 ur, da se ogreje.

Druga skrb pri vrtu je ograja, ki naj loči tudi dvorišče od vrta. Najboljša je zidana ograja, ki pa tudi največ stane. Med dvoriščem in vrtom naj bo lesena ograja, in sicer taka, da se vidi iz hiše na vrt in iz vrta v hišo. Če se pa redi kuretina na dvorišči, mora biti ograja taka, da žival na vrt ne vhaaja. Na zadnji strani, kjer meji vrt na polje, naj bo posebno močna ograja. Na tem koncu vrta ni napačno, ako služijo za ograjo prišpičene kviško stoječe deske (planke). Te vsaj nekoliko branijo, da ne pridejo nepoklicani sladkosnedeži na vrt. Žive meje so pač tudi lepe in cenó, imajo pa to veliko napako, da preteče več let, predno so gotove, da je treba dobro paziti na njih vzgojo in da jih je težko vedno dobre ohraniti. Zraven tega pa je tudi pomisliti, da mora vrt imeti poleg mlade žive meje

Vhodne lukinje morajo biti okrogle in ravno tolikošne, da se ptice, katerim so namenjene, lahko skozi zmuzajo. Skozi prevelike lukinje pridejo lahko druge živali v valilnice, kakor n. pr. verice. Tudi morajo imeti tružice premikalnik, da se lahko vsako leto očedijo, kar je posebno pri takih tružicah, v katere ptiči pogostoma zahajajo. To pa zato, ker se po takih tružicah poleg nesnage tudi uši in drugi mrčesi radi zarejajo. Pa tudi miši in drugi enaki glodaleci večkrat hranijo po takih tružicah želod itd. Premikalnik mora biti tako narejen, da se lahko zapira, ter ga kune in druge enake živali ne morejo odpirati, pa tudi ne do ptičjega gnjezda prihajati.

Votle drevesne veje in valilnice ali ptičje tružice postavljajo se po drevesih, pa tudi med veje po grmovji. Postaviti se pa morajo trdno, da jih vetrovi ne trgajo in na tla ne mečejo. Vhodna luknja naj se tako obrne, da ne more nobena mokrota v valilnice. Po drevesih, katera hitro in bujno rasto, pa tudi po smrekah in jelkah, je še najbolje obešati omenjene valilnice in tružice.

Skorcom in drugim pticam, ki rade v družini živé, naj se tružice nekoliko bolj druga k drugi postavijo, ali se pa naj več takih tružic na eno drevo obesí. Drugim pticam, posebno senicam, morajo se pa tružice že nekoliko bolj narazen razpostaviti, ker navadno hočejo večega in obširnejega kroga.

Ptice, ki delajo posebno rade po takih tružicah gnjezda, so: škorec, razne vrste senice, brglez, čopasti vdab, ščinkovci in še mnogo drugih. Tudi stržki, pastaričice itd. narejajo si gnjezda po votlih drevesnih vejah, ki pa morajo ležati

vsaj prva leta nekakošno začasno leseno ograjo, katera tudi nekaj stane. Ker je živo mejo težko narediti tako, da bi je ne mogle predreti živali in tudi ljudje ne, zato se dela živa meja najčesče poleg druge ograje. Živih mej imamo več vrst, najboljša je trnova. Trnova ograja naredi se najbolje iz belega trna, ki ga po nekaterih krajih imenujejo tudi glog. Druge vrste trnje ni za nič. Najprvo treba je pripraviti glogovih sadik. Po gozdu in po pašnikih jih ne kaže nabirati, ker ni dobiti lepih in enako starih. Bolje jih v kaki drevesnici kupiti.

Še imenitnejše od ograje je globoko prekopavanje ali rigolovanje vrta. To je tako imenitno opravilo, da se mora zgoditi. Če se pri novem vrtu to opusti, bode vsako drugo delo na vrtu brezvspešno. Da marsikateri vrt slabo ali nič ne rodi, pride od tod, ker se že zdavna ali morebiti nikoli ni globoko prekopal. Tako globoko prekopavanje, katero vrtnarji rigolovanje imenujejo, stane res veliko, in navadni dninarji ga niti vselej ne razumejo. Ker bi stroški pri eni četrti orala narasli na kacic 60 gld., svetovati je, da se to

in s protjem biti pokrite. Rdečerepke, muharčki in druge enake ptice hodijo tudi rade v take tružice, ki pa vendar ne smejo imeti vhodnih lukenj, ampak morajo pod streho biti odprte.

Želeti bi bilo, da bi tu omenjene valilne tružice prav obilno po drevesih nastavljali, a to ne le ondot, koder je obilo sadnega drevja, marveč povsod, koder delajo škodljivi žužki in drugi mrčesi poljedelcem in gozdarjem škodo.

Pred veliko leti sem bil naročen na nemški časnik „Der praktische Landwirth“, ki na Dunaju izhaja. Čital sem ondi mnogo takih, zelo praktičnih in koristnih naukov, kakor tudi o krtu, da je koristen, in o tružicah valilnicah; ter vse to o tistem času odraslim ljudem in mladini priporočal. Sedaj je pa vse to prav izgledno o krtu in valilnih tružicah popisal „Vrtnar“, uredniška priloga „Kmetovalca“, ki ga izdaja sl. c. kr. kmetijska družba kranjska, po katerem sem to posnel ter ga priporočam prav toplo čitati in si ga naročiti vrlim kmetovalcem, ki bodo dobili v njem prav obilo koristnih migljejev in naukov ter tako odvrnili škodo, ki sosebno letos preti po zalegi gosenčnih mrčesov, in s tem pripomogli, do prav dobre sadne letine, katero vsem iz srca želi, vdani sadjerejec J. S.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Veliko noč so sicer Slovenci s pobožnostjo praznovali, a ne s posebnim veseljem, kajti tarejo jih raznovrstne skrbi in nadloge. Preproste ljudi, kmeta, rokodelca in delavca muči skrb za vsak-

delo morebiti še le v treh letih napravi. Ali pri novo narejenem vrtu je boljše, da se cela plošča v prvem letu že globoko prekoplje. Kako naj se to zgodi? Najprvo naj se vrt polagoma zazdeli na dva enaka dela; po sredi se odloči dva metra široka pot. Vsaki del se bode zdaj globoko prekopal in sicer kos za kosom; odloči se poldrugi meter širok prostor (pravokotnik). Iz njega izkoplji graben ali jamo. V to jamo pride zemlja drugega prostora; zgornja prst na dno, spodnja na vrh. Kadar smo izkopal zadnjo jamo, zasuje se ta s prstjo, katera nam je ostala od prve jame. To delo, namreč globoko prekopavanje je najbolje v jeseni opraviti. Če se je dobilo pri tem veliko kamenja, je najboljšo, da se odpelje. Dosta kamenja se pa porabi za poti, posebno za glavno pot. Zemlja se s poti odmeče na grede; na njeno mesto pride precej debela in dobro zložena plast kamenja. Ako je pot iz takega tlaka narejena, potlej je treba le malega popravka, da se ne zarase. Vse poti naj bodo nekoliko obokane, da se voda nabira med njimi in gredami, in da jo bližnja zemlja posrka.

danji kruh. Izobražene domoljube slovenske pa nadleguje skrb za boljšo bodočnost Slovencev, zlasti po deželah zunaj Kranjske. Vsaj se narodna enakopravnost niti na Kranjskem, kjer prebivamo vendar skoraj sami Slovenci, ni izpeljala!

Presvetli **cesar** odpotoval je Monakovo na Bavarskem, ker je obiskal princa Leopolda.

V **Ljubljani** imajo te dni dopolnilne volitve v mestni zbor; izvoljeni bodo seveda Slovenci. Videti je le, da bi nekateri imeli jako radi v zboru gospode, ki dišé preveč po nemškem nevernem liberalizmu. Upamo, da bode vendar zmagała modra srednja stranka.

Na **Koroškem** in **Štajerskem** bodo letos nove volitve v deželni zbor. Koroški Nemci se že pripravljajo, da bi edino dva slovenska poslanca izpodrinili, a se jim ne bode posrečilo; kajti koroški Slovenci razvijajo v novejšem času veliko živahnost in vnetost za slovensko stvar. Tudi štajerskem Slovincem bi priporočali, da bi poskušali več svojih poslancev v graško zbornico spraviti; toda malo upanja je, zlasti v mestih in trgih. V teh bi se meščani le tedaj odločili za Slovence, ako bi uradniki Slovenci bili. Toda ti so ali še veliki naši nasprotniki ali pa „šviga švaga čez dva praga“. —

V **Gorici** so zaprli nekaj „mladih“ Italijančičev, ker so o priliki vojaškega nabora v Gradišči (Gradiska) razžaljivo govorili o presvetlem cesarju.

V **Solnogradu** je umrl v noči 11. aprila knezonadškof Franc Albert Eder. Pokojni se je porodil leta 1818. Bil je poslanec dveh deželnih zborov, (salcburškega in tirolskega), državni po-

slanec, ud gosposke zbornice, tajni svètnik, primas Nemčije.

V **Trstu** imajo Slovenci težak položaj; nihče odločno ne skrbi, da bi se ti zvesti stebri prelube Avstrije mogli bolj utrditi; nasproti nezanesljivim Italijanom pa vladni možje roke križem držé.

Po Veliki noči se na **Dunaji** zopet posvetujejo, kako bi se o Božiču napeljana nemško-češka sprava izpeljala.

Državni zbor se bode po praznikih posvetoval o državnem proračunu, kar bode trajalo zopet mesec dni ali še dalje časa, kajti vse stranke in skoro vsi poslanci bodo hoteli govoriti. O, da bi se manj govorilo — pa več storilo — koliko bi bilo bolje za nas!

Na **Moravskem** se je sklical za kratek čas deželni zbor, da bode najel za deželo posojilo — menda bode vzel na posodo devet milijonov.

Na **Dunaji** so se zidarski pomočniki in delavci mojstrom uprli in zahtevali več plače. Njihovemu vzgledu so sledili tudi kleparji, mizarji itd. Ne vemo kakov sad bode to rodilo? Za delavce težko dobrega. Kaj pa, ako se skuajajo ljudje, da jim ne bodo dajali dela? Kako lahko se potrpi eno leto s staro hišo, suktnjo itd. Govori se, da nekateri res to nameravajo. Potem gorjé delavcem! — Delavci po raznih mestih sklepajo, da bi imeli 1. maja praznik. Pa ga ne bodo praznovali s sv. mašo, ampak skoraj gotovo samo nič delali, pa več jeli in pili (?). Jim bode li to v korist? Naj raje strogo praznujejo nedelje — 1. maj pa delajo. To prinese bolj gotovo blagoslov božji.

Pred začetkom spomladi je treba nekoliko premisliti, treba je napraviti načrt, po katerem se bode vrt vredil in obdelal. Na novo prekopenih tleh ne bodo vspevale še zelenjadi, ker je zemlja prema mastna. Zato naj se prvo leto posadé le najpotrebnejša drevesa, drug prostor pa porabi za krompir, ki se na taki zemlji dobro obnese. Če je dovolj gnoja, naj se sadi še zelje in repa.

Gnoj je pač poglavitna reč. Vrtu ga moramo veliko dati, ker terjamo od njega dve ali tri žetve. Če ne moremo vsako leto celega vrta dobro pognojiti, storimo letos z eno tretjino, drugo leto z drugo in tako naprej. Na najboljše gnojeno tretjino posadili bodemo raznovrstno zelje (kapus), vmes potaknili salato, potem kumare, buče, zeleno in špinačo. Na drugi del vrta, ki je bil lani močno gnojen, pridejo korenje, retkev, repe in sočivje. Na tretji del, ki je bil predlanskem gnojen, pa posadimo čebuljo, česen, zgodnji grah in sploh take rastline, od katerih hočemo le seme pridelati.

Gnoj je različen. Hlevski gnoj je pač konjski, goveji, ovčji, prešičji; vsak je dober, pa stane

tudi kolikor toliko, včasih več včasih manj. Cenejši gnoj, pa včasih boljši je mešanec ali kompost. Mešanec delamo iz vsakovrstnih odpadkov, smeti, ostankov iz kuhinje, pomije, žaganje, pepel, kri itd. Vse to je dobro, zlasti pomešano s prstjo. Tudi gnoj iz stranišč med kompost pomešajo. Tak mešanec se lahko prav na tenko potrese še med mlade rastlinke na gredi. Umeten gnoj je pa težje priporočevati, ker je večkrat težko ga dobiti, včasih so mu še druge reči primešane; pa če je tudi pristen, potrebuje posebnega ravnjanja. Kadar po leti ob suši, mali ali veliki, rastlinke zalivamo, dodajmo vselej vodi gnoja. Imejmo pa tak primiren gnoj pripravljen v kakošni jami ali v kakošnem na pol zakopanem sodu, kjer n. pr. hranimo zmes kakošnega gnoja (ovčjega, kozjega), gnojnice, krvi itd. V vsak vrč vode, s katero polivamo, vrzimo liter te mešanice, pa polijmo drevesca, zelenjavo, posebno karfiol. Poskušnja nas bo prepričala, da bodo rastline, s katerimi smo tako ravnali, dobro vspevale.

(Dalje prihodnjíč)

Kaj je novega po širokem svetu?

Srbi in Bolgari, ki se pisano gledajo, se bodo baje vendar sprijaznili! Srbi so dobili nove ministre, ki so pa s prejšnjimi enih misli. Bolgari se hočejo precej na lastne noge postaviti.

Prvemu **italijanskemu** ministru Krispiju se baje zopet stol maje. Mož je prizadejal sv. stolu in cerkvi mnogo zla; a žali Bog ni upati, da bi prišlo za njim kaj boljega v sedanjih razmerah.

Nemški cesar je ukazal, da se morajo višje vojaške službe oddajati tudi častnikom nižjih stanov, ne samo takim, ki so plemenitega rodu, kakor je bila do zdaj navada. To je pametno. Spretnost, zmožnost in pridnost naj odločuje, ne pa — rojstvo.

Angleži in Nemci se trudijo utrditi se v sredini Afrike — ali drug drugemu nič kaj ne zaupajo.

Ruski cesarjevič bode popotoval s svojim bratom daleč tje v Azijo ter se baje vrnil nazaj po suhem čez Sibirijo.

Kitajski cesar je v spremstvu desetih tisoč ljudi odpotoval v vzhodne svoje dežele na grobove svojih sprednikov. Tako čislajo še poganski vladarji spomin pokojnih svojih!

Piše se nam:

Iz Šenpetra pri Novomestu. — Na poziv g. R. Dolenca, vodje kmetijske šole na Grmu, zbralo se je dné 30. sušca popoludné mnogo občinstva v tukajšnjem šolskem poslopji. Gospod vodja je v kratkem in jedernatem govoru razložil veliko važnost sadjereje v našem kraju, posebno ker nam zdaj títina uš preti pokončati naše vinograde; priporočal nam je tedaj marelice in ringlo po nogradih zasajati in cepiti. Pokazal nam je dejansko, kako se ta sad najboljše požlahtnuje, namreč z sedlanjem. Po sadnih vrtovih naj bi našemu podnebjju ugodne jabolka dolensjske voščenke veliko bolj razširjevali in pomnoževali. Možje so prav pazljivo gospoda vodjo poslušali, ter se prav marljivo za ta poduk zanimali. Slednjič je gospod veliko klosterneuburških, vipavskih marelic ringlo in voščenk cepičev med navzoče ter sploh med vse druge nenavzoče občane razdeliti blagovolil. — Gospodu vodju se vsi poslušalci, sploh vsi občanje za ta praktični poduk, posebno pa za cepiče omenjenih sort prav pristrčno zahvalujemo.

Iz Šent-Jernejja. — Na smrt mora biti človek zmiraj pripravljen. Dokaz temu je sledeča zgodba iz dolenje Stare vasi pri Šent-Jernejji, ki se je 27. marca t. l. dogodila. — Povožil se je Jakob Gorenec iz dolenje Stare vasi v Čateškem klancu, vozil je gips iz Hrvatskega; na klancu je zaviral pa zavora ni prijela; skočil je, da bi cokljo podvrgel. Konji se ne ustavijo, skoči k glavi, jih zgrabi — toda konji se ustrašijo —

ubogi Gorenec hiti s konji ali ovije se mu okoli noge vajat; nekoliko časa ga vleče dalje — na kanalu pa ga vrže pod voz, na katerem je bila teža čez 25 centov — nesrečnika prereže čez trebuh. Za njim je vozil Janez Frančič; videl je to nesrečo. Ta je povoženega moža peljal v nezavesti v bližnjo vas, kjer se mu ponudi usmiljena ženska na voz, da bi ponesrečenega držala. Voznik je potem zamogel hitro voziti do Cerkelj. Tam se ustavi pri prvej hiši — pri Maričiču. Prosi gospodinjo, da bi povoženega človeka v hišo vzeli, češ, da bo gotovo umrl. Pogleda ga prestrašena ter hitro ukrene, da ga domači in sosedje zanesejo v posteljo. Prišli so gosp. župnik; pa ni se mogel spovedati — pomazilili so ga samo s svetim oljem — potem je čez eno četrt ure umrl. Ti ljudje so usmiljenega srca, položili so ga na oder v hiši in zato za plačilo ne krajcarja niso hoteli vzeti. Odgovoril je gospodar: „mi bo že Bog plačal, če sem vreden“. Nesrečni mož je pokopan na Cerkljanskem pokopališču. Bog mu daj večni počitek! — Naj bode očitno pohvaljen Maričič v Cerkljah, ki ga je lepo sprejel, ter tudi ubogega J. Gorenca spodobno pokopati dal. Kdor usmiljenje skaže, bode tudi usmiljenje našel. Bog plati!

Iz Šmarjete. — V zadnji (7.) številki so prinesle „Dolensjske Novice“ obrekljiv dopis: Iz Gorenje vasi pri Šmarjeti. V onem dopisu trdi nasprotnik, da točim med službo božjo strupeno pijačo, katero napravljam iz pokvarjenega vina ali kobina ter ga imenujem brinjevec, ker se je v kotlu kuhala brinjeva veja. Morebiti moj nasprotnik zna tak brinjevec napravljati, ker vé kako se dela. Jaz ne poznam take pijače, ampak točim le pošteno domačo slivovko, iz špirta napravljenega žganja še manj iz strupenega kobina še nisem nikoli točil. Laž je tudi, kar trdi moj nasprotnik, da odvrčujem ljudi od službe božje rekoč: „Le pijte, saj smo blizo maše“. Jaz lahko spričam, da pivec iz hiše spravim, ko k službi božji odzvoní, ker že vem, kaj je greh ter nikakor ne mislim, kakor se mi očita, da meni ni šteto v greh, „ker sem cerkven ključar“. Res da točim žganje, pa le domačo slivovko, ker imam pravico za to in plačujem patent, nobenega pa ne silim piti, temveč mu dam le za potrebo. Toraj imenujem onega dopisovalca nesramnega lažnika, dokler ne spriča, da je resnico poročal. — „Dolensjske Novice“ pa naj bodo prihodnjič bolj previdne, kadar od neznanih oseb dopise v svoje pre-dale sprejemajo.

A. V.

(Pri vsej previdnosti je vendar mnogokrat težko pravo zadeti. Vredn.)

Iz Podklanca. — V 7. štev. „Dol. Nov.“ sem bral, da je trgovina z lesom v Ribniški dolini popolnoma ceno izgubila. V pojasnilo poročam to-le:

Trgovina z lesom je v naši Ribniški dolini še veliko boljši kakor je bila pred 10. leti. Naj bi se danes kateri posestnik oglasil, da ima gozd na prodaj, bilo bi jutri že deset trgovcev pri njemu in popraševali bi ga, koliko da zahteva za gozd. To kaže, da ni tako slaba trgovina.

Naši gospodje trgovci žagarji se toliko trudijo, da gredo v gozd dve do tri ure daleč in še po slabih potih, da pripeljejo domov kakih bukovih terčkov, da se žage popolnoma ne ustavi. Tudi drva se jako dobro prodajo, tako n. pr. se proda en □ meter drv v bližnjih Blokah in Novi vasi po 3 gld. 50 kr. Pač pa je tukaj trgovina zato slaba, ker ni skorej nič več gozdov in jih tudi več ne bo, ker se seka in maha po gozdih, kakor bi bil gozd naš največi sovražnik ali žali Bog, da bi se pa kdo potrudil, kadar gozd popolnoma vniči, ga zopet z nova zasaditi, tega ni videti. Zaradi tega se je tudi naša okrajna cesta veliko zboljšala, ker ni več toliko voznikov in se tudi vsako leto dvakrat posiplje. Pomanjkanje voznikov pa je tudi vzrok, da mitnica v Podklancu jako malo donaša. B. P.

Domače vesti.

(Premembe pri učiteljstvu.) G. Ivan Raktelj, učitelj v Šmihelu pri Novem mestu, gre za učitelja v Vipavo. G. Ivan Hutter je postal stalni učitelj v Topli rebri. G. Stanko Novak gre iz Dragatuša za učitelja v Preloko. Gospodičina učiteljica Jos. Schmidt gre iz Starega Loga na Kočevskem v Poljane na Gorenjskem.

(Kranjska hranilnica) je razdelila za dobre namene 26.580 gld. Na Dolenjsko je dala: Revnim učencem na Novomeški gimnaziji 100 gl., deški šoli v Novem Mestu 100 gl., dekliški šoli 50 gl., katolišk. društvu rokodelskih pomočnikov 250 gl., gimnaziji v Kočevju 100 gl., dekliški šoli v Kočevju 50 gl., strokovni šoli za lesno obrt v Kočevju 500 gld., obrtni šoli v Kočevju 50 gl., nemškemu otročjemu vrtu v Kočevju 50 gl., meščanski šoli v Krškem 50 gl., obrtnej šoli v Litiji 200 gld.

(† Umrli.) V bližnjem Šempetru je umrl prečast. gospod župnik Ivan Romé. Pokojni je bil župnik v Šempetru, kamor je prišel za svojim strijcem J. Romé-tom, skozi 19 let. Zadnja leta je mnogo trpel, ker je jako slabo videl, pa bil dolgo brez duhovnega pomočnika. V Novem mestu je imel lastno hišo. Bog mu daj večni pokoj! Na Muhaberu pri Novem mestu umrl je občeznani posestnik Franc Žura, po kratki a hudi bolezni. — Pri sv. Križu nad Litijo pa je umrl gosp. Ignacij Vencajz, nadučitelj, kjer je služboval kacic 14 let. Prej je bil pa več let v Višnji gori. Ranjki je bil učitelj iz stare šole, vendar

zeló izobražen šolnik, prijazen gospod in dober orgljavec ter pevec. Učiteljskemu stanu se je bil zgodaj posvetil, že pred l. 1848. Pa v tistih časih je bilo slabo pri učiteljstvu, zato mu je bil dal za nekaj let slovo, a pozneje se zopet povrnil v šolo, kjer je z dobrim vspehom deloval. Po njem žaluje cela fara, žalujejo njegovi šolarji in tovariši. Zapustil je blago soprogo in edinega sina, ki je sodnijski svetnik v Ljubljani. Bodi mu blag spomin!

(Deželni odbor) je kupil precej semenškega krompirja za reveže po Dolenjskem.

(Koncert „dol. pevskega društva“) v Novem mestu, vršil se je pretečeno soboto v občno zadovoljnost. Vse točke so bile mikavne in z veliko pohvalo sprejete. Po koncertu bil je živahen ples.

(Poziv!) Od naše mestne garde resp. mestne godbe in nje podpornikov nam še vedno dobajajo žalostni glasovi — ni še edinosti. Videli smo pravila obeh strank. Približali ste se tako, da je sporazumljenje lahko, ako je le na obeh straneh dobra volja. Someščani, zjedinite se! sprijaznite se! — sicer bode trpela le dobra stvar. Vendar mora vsakdo vedeti, da bode le v kvar koristnej reči, ako ostane tako kakor je sedaj. Nekateri dajo prejšnjemu nabiratelju, drugi novemu, zopet drugi nobenemu, dokler se reč ne poleže. Torej tri stranke v istej reči v našem malem mestecu! Še enkrat zakličemo: podajte si roke! Le proč od sebe ono samoglavnost, ki le škoduje, le podira!

(Odbor kmetijske podružnice) v Kostanjevici, imel je 10. aprila t. l. ob 2. uri popoldne sejo. Ker predsednik, vis. čast. g. Damijan Pavlič, župnik, ni hotel sam reznice za poškušne vinograde, od sl. c. kr. ministerstva podarjene razdeliti, so se pri tej seji razdelile razne ameriške reznice posestnikom poskušalnih vinogradov. — Ob enem se je pa tudi še prosilo za štiri bakrene nove škropilnice od g. Alb. Samassa, s katerimi se škropi zelena galica. Tudi se je prosilo, bi se li še smelo nakupiti ameriških reznic za oni denar, ki ga je sl. deželni odbor podelil tej podružnici za napravo novih vinogradov; vsaj nekaj. Bog daj srečo! J. S. H.

(Pedagogičsko društvo) v Krškem je zborovalo 10. t. m. Radi slabega vremena je bila udeležitev bolj slaba. O fiziki je prav dobro govoril in razkazoval g. dr. Romih, o letošnjem opisu ljudskih šol pa g. nadzornik Gabršek. Društvo lepo napreduje; letos bode izdalo že svoj 4. letnik z mnogovrstno vsebino; nabira tudi z nova učila in knjige za svojo prvo slovensko stalno učilsko izložbo.

(Nekatere župnije litijskega okraja) so prosile deželno vladó, da bi jim c. kr. okrajno glavarstvo slovensko dopisovalo. Take prošnje naj

bi vse župnije na Kranjskem in sploh na Slovenskem vložile.

(Občni zbor) ima tukajšnja čitalnica v saboto dné 19. t. m. ob 8. uri zvečer v svojih prostorih. Na dnevnem redu je: 1. Gospodarske zadeve. 2. Volitev novega odbora.

(Tukajšnjo vojašnico) namerava kupiti finančno vodstvo od vojnega ministerstva, ter jo misli uporabiti za svoje urade.

(† Umrl) je v Jurki vasi 14. t. m. ob 8. uri zjutraj obče spoštovan posesestnik Janez Dular, star 80 let. Naj v miru počiva!

(Zavoljo dobercev) mej učenci je deška šola na ukaz c. kr. okr. šol. sveta zaprta 14 dni to je od 9.—23. aprila.

(Predaval) je tajnik c. kr. kmetijske družbe g. Gustav Pirc 19. marca dopoldne v Mokronogu, popoldne v Št. Rupertu in dné 20. marca dopoldne na Mirni o strupeni rosi. Predavanje je bilo združeno s praktičnim razkazovanjem. Udeležba je bila razen v Mokronogu povsod obilna.

(Bela zastava) je visela 9. aprila in drugi dan na jetnišnici c. kr. sodnije v Mokronogu v znamenje, da nimajo nobenega tička pod ključem. Pravijo da je letošnje malo močno vino vzrok, da nekaj dni ni mikalo nobenega v to varno zavetje.

(Kolosek) v hribih nad sv. Križem pri Kostanjevici je začel velikonočni pondeljek goreti in je gorel še v torek.

(Izseljevanje v Ameriko.) Nekateri se hvalijo, ako se v novi svet presele! Mnogim se pa ondi trda godi. Doma poprodajo pred odhodom svoje premoženje navadno preveč v ceno. Seboj nesejo torej navadno le malo denarja. V Ameriki pa pridejo včasih brezvestnim agentom v roke; jezika ne znajo in zato večkrat zasluska dobiti ne morejo. Zavoljo tega se marsikateri izseljenec prevarjen povrne v domovino, kjer ga čaka še večja revščina kakor popred.

(Za II. letno zasedanje porotnih razprav v Rudolfovem), ki se pričó 28. aprila t. l., izžrebani so naslednji gg. glavni porotniki: Šusteršič Jos., pos. iz Toplic; Malnerič Mart., trg. iz Črnomlja; Jevnikar Mart., pos. iz Vrhovega; Grabek Jak., gost. iz Črnomlja; Šenica Jos., pos. iz Dobrnič; Zupančič Franc, pos. iz Trebnjega; Uhan Ant., pos. iz Rodne; Mak Mat. pos. iz Metlike; Barc Pavel, pos. iz Predgrada; Klemenčič Jos. pos. iz Št. Vida; Prus Jurij, pos. iz Krmačine; Homan Fr., pos. iz Št. Jerneja; Urbančič Ig., pos. iz Igljenika; Strajnar Ant., pos. iz Dol. Ponikev; Perme Jan., pos. iz Gaberja; Verderber Jos., gost. iz Kočevja; Gimpel Fr., pos. iz Toplic; Šenica Fr., pos. iz Toplic; Rataj Ant., pos. iz Primštala; Hudaklin Ant., pos. iz Loke; Grebenc Fr., pos. iz Vel. Lašič; Schleipach Mih. pos. iz

Vel. Loka; Zupančič Jan., pos. iz Dvora; Schweiger Jan., not. konc. iz Črnomlja; Stermole Jos., pos. iz Vir; Pakiž Mat., pos. iz Ribnice; Bizjak Jan., pos. iz Male Ževnice; pl. Wurzbach Franc, grajškak v Lanžprešu; Majerle M., pos. iz Predgrada; Bregar Ig., pos. iz Znojil; Čudovan Jan., velepos. iz Gorenje vasi; Žener Ferdin., pos. iz Leskovca; Kofalt Marko, pos. iz Osojnika; Klemenčič Fr., pos. iz Vel. Loke; Šircel Fr., pos. iz Pijavce; Kraševic Ant., pos. iz Št. Vida. — Nadomestni porotniki gg.: Zurc Jos. in Pintar Fr., posestnika iz Kandiže; Gustin Ad., trgovec, Seidl Fr., Fischer K., Košiček Fr., Janc Ant., Illovsky Lud., posestniki iz Novega Mesta in Gorše Fr., posestnik iz Krke.

(„Politični katekizem za Slovence“.) Spisal † Andrej Einspieler. Za sedanje razmere pre naredil in pomnožil Filip Haderlap. Na svetlo dal in založil Gregor Einspieler, župnik in deželni poslanec. To je nova knjižica, ki velja 20 kr. ter je vredna, da jo kupi vsak razumen Slovenec. Toplo jo priporočamo.

(„Dom in Svet“) zadaji, tretji zvezčič tega ljubkega lističa ima sledečo vsebino: 1. Lovec (pesem), 2. Enaki in različni poti (nadaljevanje), 3. Sestra Vincencija (nadaljevanje), 4. Podobice, 5. Selska slika (dalje), 6. Kurent (konec), 7. Pisma iz slovanskih krajev, 8. Vitovčeva smrt (balada), 9. Črtice o rokovnjačih (dalje), 10. Schopenhauer (dalje), 11. Nekaj porabnih misli o slovenščini (dalje), 12. Nekaj jezikoslovnih posebnosti v Kranjskej Gori, 13. Čutno predstavljanje itd. (dalje), 14. Slovstvo.

Razne vesti.

* (Dolgost našega življenja.) Prebivalci zemlje govore 3064 jezikov. Število možkih je skoro jednako številu ženskih. Okoli 600 milijonov prvih in nekoliko več poslednjih. Če vzememo z jednim drugim traje človeško življenje 38 let. Četrta del ljudi umrje, predno so dosegli 37. leto. Od tisoč doživi jih samo jeden sto let in komaj 6 doseže jih 65. leto. Vsak dan umrje po celem svetu 98.840 oseb, t. j. 4020 vsako uro, 67 vsako minuto ali 85,214.000 v enem letu. Poraja se jih do 56,992.000 na leto, t. j. 400.800 na dan, 4200 vsako uro in 70 vsako minuto. Oženjene osebe in omožene žive dalje od nemožatih neženatih. Visoke rasti ljudje žive dalje od majhine. Razmerje mej oženjenci in omoženci in neoženjenci in neomoženci je 75 : 1000. Po opraviilih svojih razvrščujoč ljudi žive težaki: 32 let, kamnoseki 41, črevljarji in krojači 45, kovači 47, tesarji, zidanji 49, pekarji, pivarji in mesarji 54. Vrtnarji 50.

* (Starost dreves.) Cipresa dočaka 3000 let, tisa 3000 let, kostanj 2000 let, dob, gnjilec ali poletni hrast, 2000 let, libanonska cedra 2000 let, smreka 120 let, lipa 1000 let, limba ali cemprin 500—700 let, bor, borovec 570 let, beli jagned ali bela topol 500 let, bukev 300 let, veliki jesen 200 do 300 let, gaber 150 let.

Listnica uredništva.

Jakob H. iz Š. Vi se motite. Gotovo niso dobili samo bogati, pač pa so dobili posestniki, ker za take je bil krompir poslan. Vi pa sami pravite, da nič nimate razun kar si izprosate. Kamo bi pa Vi krompir posadili? Če so pa nekateri gospode delivce prevarili, ti pač ne morejo zato. Poslane poštee znamke smo Vam vrnili.

Gosp. Anton Kirar v Vinici. — Radi potrjujemo, da dopisa iz Gorenje vasi niste Vi pisali; Vašega sedajnega dopisa pa ne moremo sprejeti. —

Žitna cena v Novem Mestu 14. aprila 1890.

Domače pšenice mernik 2 gld. 30 kr., Debelače (koruze) 1 gld. 60 kr., Soršice 2 gld. — kr., Rži 1 gld. 90 kr., Ječmena 1 gld. 60 kr., Ajde 1 gld. — kr., Oysa 50 kr., Krompirja — gld. 70 kr.

Loterijske srečke.

Trst	5. aprila	2	89	18	70	81
Gradec	12. „	81	11	40	36	60

Darovi za hišo „katol. družbe rokodel. pomočnikov“ v Rudolfovem.

Gospa M. Chiarutini 20 gold.; gospa Ana Slanc 20 gld.; gospica Wessner 1 gold. Gg.: T. Kajdiž (zopat) 5 gold. Windischer 3 gold.; Jos. Borštinar 10 gold.; Avg. Šinkovec 20 gld.; vitez F. Schwarz 2 gold.; J. Recelj 1 gold.; neimenovan duhoven 10 gold.; neimenovan duhoven 31 gold.

Preklic.

Kar sem razžaljivega govoril proti meščanski gardi in nje častnikom, tem potom javno prekličem. Gospodom godcem pa se zahvaljujem, da so me do sedaj pri različnih svečanostih zvesto podpirali, in lep vspeh doseči pripomogli.

Karol Langer, kapelnik.

Razglas!

Na mnogo popraševanje, kam se imajo na Žužemberkem sejmu konji postavljati, se pozivlja: da je

 prostor za konje

tik živinskega prostora, ter da je tudi colnina od „konj“ ravno tolika kakor od živine in sicer po 5 kr. od komada, brez razločka starosti.

Trško predstojništvo v Žužemberku 12. aprila 1890.

[76]

Franjo Florjančič.

Poziv in prošnja! [72—1]

Vsi p. n. gospodje, gospe in gospodičine, v obče vse prebivalstvo Novega mesta in Kaudije, katerim je vsako saboto godba na trgu se dopadala in kateri žele jo zopet imeti, prosijo se uljudno, naj podpirajo z doneski kakor dozdej godbeno vodstvo, ter naj blagovolijo dotične doneske nabiratelju godcu Mišič-u izročiti.

Vodstvo garde in godbe.

Domačija,

to je hiša z gospodarskimi poslopji, njiva, travniki, se takoj iz proste roke proda. — Miha Vrček, Dol. Straža, pošta Novomesto. [79—1]

Zobozdravnik A. Paichel

bode ordiniral v Novem mestu v gostilni pri „SOLNCU“ od 4. do 12. maja. [74]

Prostovoljna prodaja mlina, žage i zemljišča.

Na prav prijetnem kraju v vasi in občini Zagradcu pri Žužemberku stoječi, od deželne ceste kakih 150 korakov oddaljen mlin s 6. tečaji, stopami in žago, z vsem hišnim in kmetijskim poslopjem, kot živinskim in svijskim hlevom, skednjem in kozolcem, vse v najboljšim stanju, na reki „Krki“, kateremu nobena suša ali povodenj ne škoduje ali obrti ne zapre, do katerega občinska kolovozna pota od raznih oddaljenih krajev in druga pešpota držé; k taistemu spadajoča zemljišča, kot 4 orali njiv, 2 orala travnika, 10 oralov hoste, 4 orale paše, 4 orale vinograda, se prostovoljno in prav po uizki ceni proda. Kedor kaj takega kupiti želi, naj ne pusti te lepe, vse hvale vredne prilike iz rok! Kedor želi pa kaj več od tega poizvedeti, naj sam ogleda, ali naj se obrne ustmeno ali pismeno na podpisani občinski urad.

Občinski urad v Zagradcu pri Žužemberku,

dné 26. februarja 1890. [57—3]

Deklico,

katera zna pisati in računati in bi imela veselje priučiti se poslovanja v loteriji, takoj sprejme B. S. Zalokar v Rudolfovem. [77]

▶ Hlapca išče ▶

za oskrbovanje volov in sploh vsacega dela na gruntu, Matija Kurre iz Svibnika št. 12. pri Črnomlju.

Jože Pavlovič, posestnik v Bušeči vasi št. 22. naznanja, da daje

▶ hišo št. 34. ▶

ravno tam, z 2 sobama, 2 kleti, 1 svinjakom, 1 štalo in podom, potem z sadnim in zelišnim vrtom ter tudi če treba nekaj njivami z dobrimi pogoji na več let v najem. To stanovanje bi prav pristalo za kacega rokodelca. — Več o tem se pri lastniku pismeno ali ustmeno dogovori. [60—3]

Vabilo.

Okrajna bolniška blagajna v Krškem daje vsem obrtnikom okraja krškega in radeškega na znanje, da (ker dne 12. aprila t. l. zadostno sklepnega števila obrtnikov k veliki seji ni došlo), bode drugi občeni shod obrtnikov okrajne bolniške blagajne v Krškem dne 27. aprila 1890 ob 3. uri popoldne s tem dostavkom, da se bode sklepalo, ako se tudi zadosta obrtnikov ne zbere.

Okrajna bolniška blagajna v Krškem.

Viktor Aumann,
načelnik

[78]

Okusno kočevsko pivo

iz pivovarne g. Peter Jakliča

je pri meni v bogati zalogi v sodcih in buteljah po nizki ceni. Priporočam jo gospodom krčmarjem po Dolenjskem.

[156-4]

Josip Zurec (Štembur),

v Kandiji pri Novem mestu.

Trgovski pomočnik in učenc

za trgovino z mešanim blagom se sprejmeta.

Kje, pove vredništvo „Dol. Novic“. [68-2]

V najem

se da krčma, ležeča ob cesti Metlika-Karlovce, jedno uro od Metlike, z gospodarskimi poslopji, senikom (senico), hlevom itd. vse v dobrem stanu. Za tem senokoše, njive in stelnike k tej krčmi pripadajoče, v skupno 15 oralov in sicer od 1. maja 1890, na 6 ali več let. Natančneje se izve pri grašini stari Ribnik pošta Metlika. [46-3]

Podpisani se uljudno priporoča č. duhovščini v popravilo orgelj, ktere prav dobro in po mogoče najnižji ceni izdeluje. Naročila naj se blagovolijo pošiljati pod naslovom Z. K., orgeljmojster pošta Litija na Dolenjskem. [56-3]

JAKOB MIKOLIČ,

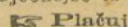
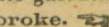
vojaški in civilni krojaški mojster, zaloga storjenih oblek v RUDOLFOVEM,

[1-6] *se priporoča*

vsem tukajšnjim p. n. gg. c. in kr. uradnikom, kakor tudi vsem p. n. gg. c. in kr. uradnikom dolenskih mest in trgov, za izvršilo uniform in sploh v njegovo stroko spadajočih del. Zgoraj podpisani ima vso pripravo (Musterzeichnungen) ter je popolnoma zmožen tega dela, ker je bil deli časa svojega vojaškega stanu pri vojaškem krojaškem mojstru g. Plahoti na Dunaji kot pomošč.

Tudi priporoča sl. občinstvu svojo zalogo storjenih oblek ter naznanja, da ima zmiraj raznovrstna suknja ali lepe štofe za obleke na prodaj. Vse k uradniškim uniformem spadajoče stvari, ako jih nima v zalogi, preskrbi takoj in natančno.

Naročila se sprejemajo po meri ter natančno po predpisih zgotovljajo. Popravila se najhitreje ter najceneje izvršujejo in se za izvrstno delo garantira.

 Plaćuje se po dogovoru na obroke.

Naznanjam, da se pri meni dobivajo vsake vrste

plugi,

priprosti in dvojni (einfach in doppelt) za hribe, za obsipanje koruze in krompirja, za hmel čisto železni, s katerimi se z enim konjem orje. Dobivajo se po najnižji ceni. Vsa naročila se urno in zvesto izgotové.

Franc Spitau,

izdelavec plugov in kovač v Mollag-u pri Celju. [55-3]

OZNANILO.

Jaz podpisani Karol Kovačič, posestnik na Žalostnigori, županstvo Mokronog, sem še le pred nekterimi tedni k domači

cesarski kraljevi privilegirani avstrijski

zavarovalni družbi „DUNAV“ na Dunaji

vstopil in sem dobil za na 18. svečana t. l. pogorelo mojo poslopje celi znesek izplačan.

Zatorej se tej slavnej družbi „Dunav“ na Dunaji, kakor tudi zastopnikom te družbe,

komisarju Josipu Aistrih v Brežcah

in

okrajnemu zastopniku Blažu Božič v Mokronogu presrečno zahvaljujem in to družbo vsem priljudno priporočam.

Žalostnagora (Mokronog), 2. aprila 1890.

Andrej Gerčar m. p. priča.

Joz. Errath m. p. priča.

Karol Kovačič m. p.

To se potrjuje: Občinski urad Mokronog.

[73]

(L. S.)

A. Pischmacht m. p. župan.